
VAIHTELUA NORMAALIIN ARJEN YHDESSÄOLOON

Isä-lapsi-toiminta ja sen merkitys isille

Vaihtelua normaaliin arjen yhdessäoloon – Isä-lapsi-toiminnan merkitys isille

Hoitotyön ko

Forssa, syksy 2013

Anni Åhlman

Anni Åhlman

FORSSA
Hoitotyön koulutusohjelma
Sairaanhoitaja AMK

Tekijä	Anni Åhlman	Vuosi 2013
Työn nimi	Vaihtelua normaaliin arjen yhdessäoloon – isä-lapsi-toiminta ja sen merkitys isille	

TIIVISTELMÄ

Opinnäytetyön tarkoituksena oli järjestää isä-lapsi-toimintaa isille ja heidän lapsilleen. Työn toimeksiantajana toimi Kanta-Hämäläisen kunnan sosiaalitoimi. Yhteistyökumppanina toimi myös Mannerheimin Lastensuojeluliitto. Työn tavoitteena oli selvittää miten isä-lapsi-toiminta vaikuttaa isän ja lapsen väliseen vuorovaikutukseen, sekä kartoittaa isälapsi-ryhmän merkitys toimintaan osallistuneiden isien osalta. Tutkimuksen kohderyhmänä olivat isät, jotka olivat osallistuneet isä-lapsi-ryhmän toimintaan kevään 2013 aikana.

Tehtävänä oli saada kokonaisvaltainen kuva isien ajatuksista isä-lapsi-ryhmästä, siihen osallistumisesta ja toiminnan merkityksestä. Tutkimusaineisto kerättiin kyselylomakkeen pohjalta, joka jaettiin isille sähköpostitse viimeisen tapaamiskerran jälkeen. Kyselyyn vastasi viisi isää. Aineisto analysoitiin sisällönanalyysillä.

Opinnäytetyön tulosten mukaan toiminta herätti isissä positiivisia ajatuksia. Isät nauttivat yhdessäolosta lastensa ja muiden isien kanssa. Tärkeimpänä toiminnassa pidettiin yhteistä aikaa lasten kanssa. Tulosten mukaan isä-lapsi-ryhmällä saatiin vaihtelua arjen normaaliin yhdessäoloon.

Isien mukaan toiminta ei suoranaisesti vaikuttanut isien ja lasten väliseen suhteeseen, koska he tekevät muutenkin paljon asioita yhdessä. Kaikki isät kuitenkin toivoivat toiminnan jatkuvan myös tulevaisuudessa.

Avainsanat isyys, isälapsi- suhde, isä-lapsi-toiminta

Sivut 26 s. + liitteet 5 s.

FORSSA
Degree Programme in Nursing
Registered Nurse

Author	Anni Åhlman	Year 2013
Subject of Bachelor's thesis	Variation in normal everyday life- dad- child groups and their importance to fathers	

ABSTRACT

The purpose of this thesis was to organize dad-child groups for fathers and their children. The work was commissioned by the local social welfare office. Mannerheim League for Child Welfare also contributed to this thesis project. The aim of this thesis was to find out how a dad- child group affects father-child interaction and to identify to dad-child group the importance of fathers. The target group of this thesis included fathers, who had participated in dad-child group activities during the spring 2013.

The task was to get a comprehensive picture of the fathers' thoughts on a dad- child group, participating in the activities and the importance of the group for them. The data were collected based on a questionnaire, which was distributed to the responding by e-mail after the last session. The questionnaire was answered by five fathers. The data were analyzed with content analysis.

According to the results, the dad-child groups activities sparked positive thoughts. Dads enjoyed being together with other children and fathers. One of the most important activities was spending time with their children. According to the results, fathers and their children got variation together normal everyday life through attending dad-child groups.

Fathers thought that the group did not affect directly the father- child relationship, because they did a lot of things together anyway. However all the fathers wanted to continue to attend the dad-child group in the future.

Keywords Fatherhood, father child relationship, dad- child group

Pages 26 p. + appendices 5 p.

_____

_____

SISÄLLYS

1	JOHDANTO.....	1
2	VANHEMMUUS	2
2.1	Varhainen vuorovaikutus	3
3	ISYYS.....	4
3.1	Vanhasta isyydestä uuteen isyyteen	5
3.2	Isyyden merkitys	6
3.3	Isäsuhde	7
4	ISÄ-LAPSI-TOIMINTA	8
4.1	Vertaistuki	9
4.2	Vertaisryhmistä tukea isyyteen	10
5	OPINNÄYTETYÖN LÄHTÖKOHDAT.....	11
5.1	Työn tavoitteet ja tarkoitus.....	12
5.2	Tutkimuskysymykset	12
6	OPINNÄYTETYÖN TOTEUTUS.....	12
6.1	Kohderyhmä	13
6.2	Tutkimusaineisto ja sen keruumenetelmä	13
6.3	Ryhmän tapaamiskerrat ja teemat	14
6.4	Aineiston analysointi.....	15
7	OPINNÄYTETYÖN TULOKSET.....	16
7.1	Ryhmään osallistuminen	16
7.2	Toiminnan merkitys	17
7.3	Toiminnan vaikutus isälapsi- suhteeseen	18
7.4	Eettisyys	19
7.5	Luotettavuus	19
8	POHDINTA.....	20
9	JOHTOPÄÄTÖKSET JA JATKOTUTKIMUSEHDOTUKSET	21
	LÄHTEET	23
Liite 1	Isä-lapsi-ryhmän ohjelmarunko	
Liite 2	Saatekirje	
Liite 3	Teemalomake	
Liite 4	Kyselylomake	

_____

1 JOHDANTO

”Viime kädessä isä on kuitenkin lapsen elämässä äärimmäisen tärkeä, ja isän ja lapsen välistä suhdetta onkin ryhdyttävä rakentamaan niin pian kuin suinkin” (Martin 2006, 10).

Opinnäytetyön aiheena oli isä-lapsi-toiminta. Tarkoituksena oli järjestää isä-lapsi-ryhmän toimintaa isille sekä heidän lapsilleen. Toimintaa ei ollut kunnassa vielä kokeiltu, joten kyseessä on toiminnallinen opinnäytetyö, jossa kokeiltiin kunnan resursseja järjestää isä-lapsi-toimintaa. Samalla saatiin informaatiota kyseisen kunnan isien mielenkiinnosta toimintaa kohtaan.

Tulosten avulla pyritään vaikuttamaan positiivisesti toiminnan tulevaisuuteen sekä kehittämistarpeisiin, jotta toiminta saisi jatkoa sekä lisää osallistujia. Tarkoituksena olisi myös, että isät voisivat itse toimia ryhmän vetäjinä. Yhteistyökumppaneina olivat toimeksiantajana kunnan sosiaalitoimi sekä Mannerheimin lastensuojeluliitto. Isät kokivat toiminnan positiiviseksi ajanvietteeksi, jossa he saivat olla yhdessä lastensa sekä muiden isien kanssa. Toiminnan tärkeimpänä asiana pidettiin yhteistä aikaa lasten kanssa.

Ajan saatossa isien rooli yhteiskunnassa on kuitenkin muuttunut, ja isien rooli lapsen elämässä on tullut yhä tärkeämmäksi. Isän ja lapsen välinen suhde on yhä enemmän ajankohtaisempi, sillä isyyttä tutkitaan enemmän kuin ennen.

Nykyään isät ovat kiinteästi mukana lastensa elämässä. Raskautta seurataan kiinteästi, sydänääniä ja liikkeitä tunnustellaan, ultraäänitutkimuksen kuvamateriaalia katsellaan sekä keskustellaan tulevasta lapsesta ja lastenhoidosta. Isät haluavat olla syntymän jälkeen tiiviisti mukana vauvan hoidossa. Alusta alkaen isät luovat omaa suhdettaan jälkeläisiinsä. Nykyään tällaista kiinnostusta ei pidetä millään tavalla uhkana miehisyydelle vaan luontevana asiana. Isän olemassaolo on lapsen arvon ja itsetunnon kannalta merkityksellinen. (Myllärniemi 2010, 53.)

Jalkasen pro gradu- tutkielmassa Mukavia hetkiä äijäseurassa lasten ehdoilla tutkittiin osallistumista isä-lapsi-toimintaan sekä sen merkitystä isille ja perheille. Tutkimustulosten valossa isätoiminta ja siinä mukana olo oli antanut isille ja koko perheelle paljon. Tulosten mukaan isät saivat tukea vertaisryhmästä. Isät saivat myös uusia ystäviä. Tärkeäksi koettiin isän ja lapsen yhteinen aika kodin ulkopuolella. Puolisot olivat myös saaneet vertaisryhmän myötä omaa aikaa. Tuloksena lapset olivat myös saaneet uusia ystäviä, ja tulleet sosiaalisemmiksi. Isä-lapsi-ryhmän aikana perheet olivat tutustuneet myös toiminnan ulkopuolella. (Jalkanen 2007.)

Opinnäytetyön keskeiset käsitteet ovat isyys, isälapsi- suhde sekä isälapsi-toiminta.

2 VANHEMMUUS

Kun ensimmäinen lapsi syntyy, vanhemmuus alkaa, ja elämä muuttuu merkittävällä tavalla. Vanhemmuudella on niin yleisiä kuin erilaisia sekä yksilöllisiä piirteitä. Vanhemmuutta pidetään kehitystehtävänä, elämäntapaan kuuluvana muutosprosessina sekä yhtenä perheen elämäntajana. Kun vanhemmuus on riittävän hyvä, se jää näkymättömäksi, ja sen sisältöön ja ominaisuuksiin on vaikea keskittyä. Vanhemmuus toteutuu jokapäiväisten asioiden keskellä, arjen pienissä asioissa. (Schmitt 2003, 299.)

Vanhemmuudessa on kyse toisen ihmisen vastaanottamisesta, hyväksymisestä sekä rakastamisesta, sellaisena kuin hän on. Vanhemmuus on vaativa tehtävä, jossa tulee asettaa lapsen hyvä oman hyvän edelle, sietää riippuvuutta sekä tarvitsevuutta ja omistautua lapselle ja perheelle. Näitä asioita ei kuitenkaan pidä kokea negatiivisina asioina. Isänä ja äitinä oleminen on etuoikeus, ja lapsista sekä omasta perheestä on lupa olla ylpeä. Vanhemmilla on myös oikeus olla välillä ärtynyt, heikko ja väsynyt. He saavat hakea itselleen tukea. Vanhemmuus on isyyden, äitiyden ja lapsena olemisen kohtauspaikka. Vanhemmuus on jatkuvaa sopeutumista uuteen. Vanhemmiksi ei valmistuta, vanhemmiksi kasvetaan. (Schmitt 2003, 300.)

Tutkimuksessa Millaista on hyvä vanhemmuus? selvitettiin vanhempien käsityksiä hyvästä vanhemmuudesta. Tutkimuksen kohteena oli kuusi vanhempaa erilaisista perheistä. Tulosten mukaan käsitykset hyvästä vanhemmuudesta kuvastivat vastuullista vanhemmuutta, jossa lapsi on keskiössä. Lapsen kasvuun pyritään luomaan hyvät edellytykset, ja lapsesta huolehditaan. Hyvää vanhemmuutta pidettiin ihmisestä riippuvana asiana, ja sitä pyrittiin toteuttamaan tavallisessa arkielämässä. Vastaajien mielestä hyvä vanhempi kantaa välittömän auttamis- ja kasvatusvastuun lapsesta, asettaa rajat, huolehtii lapsen kehityksestä ja oppimisesta, huomioi lasta yksilöllisesti sekä on läsnä lapsen elämässä. Hyvä vanhempi huolehtii itsestään, ja asettaa myös vaatimuksia itselleen. (Vuokila 2010, 48.)

Myös Valkonen on tutkinut hyvää vanhemmuutta tutkimuksessa Millainen on hyvä äiti ja isä? joka käsittelee viides- ja kuudesluokkalaisten lasten käsityksiä vanhemmuudesta. Tulosten mukaan lasten mielestä lapsella täytyy olla sellainen olo, että vanhemmat välittävät. Vanhempien huolehtivaisuus nostettiin monessa esille. Myös sitä toivottiin, että vanhemmat olisivat kotona sen ajan kun eivät ole töissä. Yksi lapsi kertoi, että äitinä ja isänä oleminen voi olla aika vaativaa, mutta sitä helpottaa, mikäli lapset ymmärtävät vanhempiaan. (Valkonen 2006, 106.) Vanhemmuuden roolikartta Teorian mukaan vanhemmuuteen kuuluu sosiaalinen rooli, koska se liittyy ihmisen sosiaaliseen asemaan sekä toisten ihmisten kanssa käytävään vuorovaikutukseen. Roolia pidetään myös yksilöllisenä, koska se on aina osa yksilön persoonallisuuden kehitystä. Rooleja ovat mm. rajojen asettaja, rakkauden antaja, elämän opettaja, ihmissuhdeosaaja, ruuan antaja, levon turvaaja, oikean ja väärän opettaja yms. Vanhemmuuden rooleja voi kehittää koko ajan, ja uusia rooleja saatetaan hyväksyä jo olemassa olevien roolien lisäksi. Vanhemmuuden myötä kypsyvät kaikkein merkittävimmät

roolit. Olennaisinta on, että roolit kehittyvät aina suhteessa vanhemman ja lapsen vastavuoroisen toiminnan kautta. (Ylitalo 2011, 9.)

Vanhempien tulee olla lapsilleen läsnä, jotta vastavuoroinen yhteys toimisi. Koko roolikartan keskeinen kysymys on; mitä lapsi myönteisen kehityksensä tai hyvinvointinsa tueksi tarvitsee? Tämä on vanhempana toimimisen lähtökohta. Vanhemmuuden roolit kehittyvät vähitellen. Hiljattain vanhemmaksi tulleet äiti tai isä voi kokea vanhempana olemisen monessa osin vaikeaksi. Ihanteellisinta on, että vanhemmuuden roolit ovat vanhemmalla joustavassa käytössä sen mukaan, mitä lapsi kehityksensä tueksi milloinkin tarvitsee. (Ylitalo 2011, 10.)

Tärkeintä on, että vanhemmalla ja lapsella on tarpeeksi yhteistä aikaa, koska roolien kehittyminen vaatii vastavuoroista lapsen ja vanhemman suhdetta. Tavoitteeksi tulee asettaa se, että vanhempi toimii sopivasti kehittyneen roolin tasolla, koska sen myötä hän vastaa lapsen tarpeisiin parhaiten ja kokemus omasta vanhemmuudesta muodostuu hänelle itselleen myönteiseksi. (Ylitalo 2011, 15.)

2.1 Varhainen vuorovaikutus

Vauva kykenee syntymästään asti etsimään vuorovaikutusta ja säätelemään käyttäytymistään suhteessa ympäristöön. Hänellä on syntymästään asti tarve ja kyky olla vuorovaikutuksessa. Vauva vaikuttaa vanhempiinsa ja vanhemmat vaikuttavat häneen. Lapsen ja vanhempien välinen suhde on koko eliniän kestävä, eikä siitä voi sanoutua irti. Lapsen tulee voida kiintyä vanhempaansa ja vanhemman tulee olla kokonaan vauvan käytettävissä. (Mannerheimin lastensuojeluliitto.)

Vauva oppii ensimmäisissä ihmissuhteissaan, minkälainen hän on, minkälaisia muut ihmiset ovat, miten hänen läheisensä kohtelevat häntä ja miten hän itse vaikuttaa heihin. Lapselle syntyy mielikuva yhdessä olemisesta. Tämä malli on pohja sille, miten lapsi myöhemmin ennakoi vuorovaikutustilanteita, osallistuu niihin sekä havainnoi ja tulkitsee niitä. Lapsi tarvitsee häntä hoitaviin aikuisiin pysyviä ja lämpimiä suhteita. (Mannerheimin lastensuojeluliitto.)

Kun puhutaan varhaisesta vuorovaikutuksesta, sillä tarkoitetaan kaikkea lapsen ja vanhempien yhdessä tekemistä, kokemista ja olemista ensimmäisten vuosien aikana. Vuorovaikutus syntyy jokapäiväisissä hoito- ja hoivatilanteissa. Lapsen ja vanhempien välillä vallitsevaa riittävän hyvää vuorovaikutussuhdetta pidetään nykyään erityisen tärkeänä. Vanhempi, joka on herkkä pienen lapsensa viesteille, hän tulkitsee niitä yleensä lapsen tarpeiden kannalta oikein, ja vastaa niihin johdonmukaisesti. Tämän seurauksena lapselle rakentuu mielikuva minä olen hyvä, minun tarpeeni ovat tärkeitä, minusta on iloa. Lapsi saa perusturvallisuuden ja luottamuksen kokemuksia, jotka heijastuvat lapsen myöhempiin ihmissuhteisiin ja luo hyvää pohjaa itsetunnolle ja minäkuvalle sekä kehittää empatiakykyä. (Hermanson 2012.)

Riittävän hyvä varhainen vuorovaikutus vaikuttaa merkittävästi vauvan aivojen kehitykseen, hänen kasvuunsa ja kehityksen, tuleviin sosiaalisiin taitoihin, käsitykseen itsestä sekä tunteiden ja käyttäytymisen säätelyyn. Hyvällä vuorovaikutuksella on siis suuri merkitys persoonallisuuden ja käyttäytymisen säätelyssä. Lapsen kehityksen kannalta on tärkeää, että hän voi luoda pysyvän ja pitkäkestoisen suhteen muutamaa häntä hoitavaan aikuiseen, yleensä äitiin ja isään. Tästä syntyy lapsen ja vanhemman välille kiintymyssuhde, tunneside, joka muotoutuu ja vahvistuu yhteisissä arjen touhuissa. (Hermanson 2012.)

Hyvään varhaiseen vuorovaikutussuhteeseen ei ole olemassa taikatemppuja. Tavallinen lapsiperheen arki, jossa huolehditaan toistuvissa ja tutuissa rutiineissa lapsen perustarpeista (ruoka, uni, puhtaus, ulkoilu) on perusta varhaisvuosien hyvälle kasvulle. Myös pysyvät ihmissuhteet ja rakkauden osoitus, hyväksyntä ja turvallisten rajojen asettaminen on hyvän kasvun perusta. Lapsi tarvitsee itkiessään hoivaa ja lohdutusta, uusiin asioihin tutustumisessa innostamista sekä tyyntymistä silloin kun joku pelottaa. Lapsi tarvitsee vanhemmalta aikaa ja tunnetta, että vanhempi nauttii hänen kanssaan olemisesta. Tärkeintä on olla yhdessä ja jakaa erilaisia kokemuksia. Aina ei tarvita suunnitelmia ja päämääriä. Vanhemmuus on ennen kaikkea vuorovaikutusta. (Mannerheimin lastensuojeluliitto.)

Kesällä 2008 lastenklirikoiden kummit järjestivät vanhempien ajankäytön liittyvän nettitutkimuksen, jonka toteutti Research International Finland Oy. Yli viisisataa pienten lasten vanhempaa vastasi kyselyyn. 86 % vastanneista vanhemmista olisi halunnut viettää lastensa kanssa enemmän aikaa. Suurin ongelma oli siinä, että he eivät voineet, koska työpäivän jälkeinen uupumus, urapaineet sekä yleinen kiire estivät viettämästä aikaa lastensa kanssa. Monet vanhemmat keksivät perusteluja kiireilleen. Suuri osa koki potevansa huonoa omaatuntoa pitkistä työpäivistä sekä paljosta poissaolosta. (Lastenklirikoiden kummit 2008.)

3 ISYYS

Isäksi tulemiseen liittyy hormonaalisia muutoksia niin kuin äideilläkin. Testosteronin määrä vähenee ja ruumis alkaa tuottaa kiintymystä ja hoivaa edistävää hormonia. Isyyden tunteellinen perusta on rakkaus, halu suojella sekä valmius uhrautua. Monet isät ja isäksi haluavat miettivät minkälainen on oikeanlainen isyys. Usein isän roolimallia haetaan omasta isästä, jolla mies rakentaa omaa isyyttään. (Jämsä, Kalliomaa & Rotkirch 2010, 7.)

Karkeasti jaoteltuna tuleva isä voi suhtautua syntyvään lapseen kolmella eri tavalla. Tuleva isä voi olla etäinen, ihan kuin asia ei koskisi häntä lainkaan. Hän voi ottaa roolin johtajana, ja järjestellä ja valmistella synnytykseen ja sen jälkeiseen elämään liittyvät asiat. Isä voi heittäytyä prosessiin mukaan ja kokea odotuksen ilot ja riesat puolison kanssa. Isää pidetään edelleen odottavan ja synnyttävän äidin avustajana. Olisi tärkeää luopua tästä käsityksestä, sillä isän mielenterveys ja jaksaminen, ja niiden tukeminen koituu kaikkien perheenjäsenten hyväksi. (Sinkkonen 2012, 90.)

Isyys pakottaa miettimään omia voimavaroja sekä elämänarvoja. Se pakottaa pohtimaan ja muistelemaan omia lapsuuden kokemuksia sekä kantamaan vastuuta muista ihmisistä. (Kalliomaa 2010, 108.) Ei ole yhtä oikeaa tapaa olla isä, vaan tärkeintä on, että isä itse viihtyy roolissaan. Isänä olosa riittää, että yrittää parhaansa. Kasvaminen isyyteen jatkuu läpi koko elämän. Kukaan ei ole täydellinen. (Juvakka & Viljomaa 2002, 11.)

Tutkimuksissa Isien tuen- ja tiedontarpeet isyydestä, odotusajasta ja synnytyksestä sekä Isyys liikkeessä todettiin isyyden kasvun olevan päätekijä isyyden muodostumisessa. Molemmissa tutkimuksissa korostettiin parisuhteen sekä vertaistuen merkitystä isyyteen kasvussa. Myös äidin tarjoamaa tukea pidettiin tärkeänä. (Puputti-Rantsi 2009, 26; Eerola 2008, 99.)

Isyyden alkamisessa miehet kaipasivat tietoa raskauden alkamisesta, epä säännöllisistä kuukautisista ja raskauden alkamisesta. Miehet tarvitsivat konkreettisia asioita ja tapahtumia isyyteen kasvussa, kuten ultraäänitutkimuksessa kokemusten jakamista ja lapsen sukupuolen tietämistä. Miehet tarvitsivat vertaistukea jakaakseen ahdistavia kokemuksia ja niiden läpikäymistä muiden miesten kanssa. Lähestyvä isyys lisäsi tiedontarvetta synnytyksestä sekä synnytysajankohdasta. Miehet kaipasivat myös kokemuksia perhevalmennuksesta. (Puputti-Rantsi 2009, 26.)

Eerolan tutkimuksessa haastateltujen miesten mukaan suurimmaksi muutokseksi aikuisiän aikana koettiin lasten saanti sekä perheellistyminen. Käsite ”uusi isyys” ei ole tavoittanut vielä kaikkia isiä. Uuden isyyden käytäntö ei johdu vain miesten haluttomuudesta tai kyvyttömyydestä toteuttaa käsitettä, vaan siihen vaikuttaa myös mahdollisuudet toteuttaa sitä. Puolison kykenemättömyys luottaa isän taitoihin hoitaa lasta on esimerkkitekijä uuden isyyden toteutumiselle. Työtä ei nähdä esteeksi toteuttaa uudenlaisia hoiva-isyttä, vaan kyse on asioiden arvojärjestykseen laittamisesta ja arkipäiväisistä valinnoista. (Eerola 2008, 99.)

3.1 Vanhasta isyydestä uuteen isyyteen

1900- luvun loppupuolella isyydestä on keskusteltu yhä enemmän. Muutamana sukupolvi sitten isän rooliin kuului ankaruus, kurikasvatus, epätasaarvoinen kotitöiden ja kasvatusvastuun jakaminen sekä emotionaalinen etäisyys lapsista ja puolisoista. Isän tehtävä oli tuoda tilipussi pöytään. (Haapakoski & Silven 2010, 91.)

Muutaman vuosikymmenen aikana isän rooli perheen elättäjänä sekä auktoriteettina on kokenut suuren muutoksen. Äidit ovat lähteneet työhön kodin ulkopuolelle ja hankkineet oman toimeentulon sekä elämän. Tämän muutoksen seurauksena huomio on kiinnittynyt lapsen ja isän väliseen vuorovaikutukseen. (Sinkkonen 2012, 64.)

Isyyteen liittyvät tutkimukset ovat selvästi monipuolistuneet, ja jopa äitiyden ensisijaisuutta on kyseenalaistettu. Isyystutkimuksissa kiinnostuksen kohteena on ollut myös isien osallisuus kotitöissä sekä lastenhoidossa.

Lapsen kasvatuksen sekä hoidon yhteydessä isät ja isyys on nostettu enemmän esille. Katseet isyyteen on suunnannut naisten työssäkäynnin lisääntyminen, feminismi, lisääntynyt avioerojen määrä sekä yleinen tasa-arvo ajattelu. Usein isyyden emotionaalinen ulottuvuus on jäänyt vaille huomiota ja isyydestä on puhuttu silloin, kun lapsen ongelmat on yhdistetty isyyteen. (Sinkkonen 2012, 67.)

Nykyään isä on perheessä tasavertainen kasvattaja kumppaninsa kanssa, ja odotukset ovat yhä korkeammalla kuin ennen. Ennen isyyttä pidettiin itsestäänselvyytenä, joten siitä ei tarvinnut neuvotella. (Haapakoski & Silven 2010, 91.) Nykyään isyyden määrittäminen on vaikeaa. Miehet ovat joutuneet etsimään paikkaansa perheiden muuttuvissa olosuhteissa. Vaikka perinteiset roolimallit vaikuttavat perheissä edelleen, yhteiskunta tarjoaa nykyisin isille mahdollisuuden jäädä kotiin hoitamaan lasta. Isät, jotka ovat jääneet kotiin hoitamaan lasta, ovat kokeneet kotiin jäämisen parantaneen isän ja lapsen välistä suhdetta. Puoliso ja lapsi vaativat huomiota myös silloin, kun isä itse ei sitä jaksaisi. Isän tarpeisiin kuuluvat samassa elämäntilanteessa olevat miehet ja heidän tukensa, sosiaaliset verkostot sekä vanhat ystävyys- ja kavereussuhteet (MLL 2009, 17; Sinkkonen 2012, 64.)

Tutkimuksessa Isä kasvattajana tutkittiin nuorten miesten näkemyksiä isyydestä. Aihe käsitteli isän ja pojan välistä suhdetta nuorten miesten näkökulmasta katsottuna. Nuoret miehet kokivat isän roolin merkitykselliseksi elämässään. Isäsuhdetta pidettiin pääasiassa toimivana sekä hyvänä. Tekemiseen ja toimintaan liittyvässä vuorovaikutuksessa isän rooli korostui, ja isää pidettiin työnteon, ahkeruuden sekä rehellisyyden roolimallina. Nuorten miesten isien vanhemmuudessa perinteinen kasvatustyyli nousi vahvasti esille. Useissa tapauksissa isän rooli perheessä oli vahva auktoriteetti sekä rajojen asettaja. Nuorten miesten mukaan isyys oli viime vuosina muuttunut pehmeämmäksi sekä osallistuvammaksi. Tutkimukseen osallistuvien isien näkemys omasta isyydestä määrittyi kaiken kaikkiaan uuden isyysmallin ihanteiden mukaisesti. (Uusitalo 2007, 47.)

3.2 Isyyden merkitys

Kun lapsi on irrottautunut äidistä, siinä vaiheessa perinteisesti isät ovat asettuneet lapsen maailmaan. Äiti ja vauva saattavat muodostaa tiiviin yhteyden, jossa isälle ei jää tilaa ottaa omaa paikkaansa. Taaperoiässä isän merkitys lapsen elämän ensimmäisenä miehenä korostuu, kun lapsi alkaa hahmottamaan oman sukupuolensa ja tulee tietoiseksi siitä. (Kalliomaa 2010, 108.)

Isä on lapselle ainutlaatuinen ja ainoa laatuaan. Isät edustavat lapselle turvaa, lämpöä sekä läheisyyttä. Isä toimii lapselleen mallina, josta hän saa vaikutteita, elämällä mukana erilaisissa arkipäivän tilanteissa. Isät kasvatavat lapsiaan myös huomaamatta. (Juvakka & Viljamaa 2002, 60.)

Tutkimuksessa Lapsi tarvitsee isää Matti Korhonen teki yhteenvedon brittiläisen hyväntekeväisyysjärjestön CARE:n julkaisusta The Fatherhood bibliography: The Uniqueness and importance of Fathers. Yhteenvedo on

tehty psykologisen isyystutkimuksen tuloksista vuosilta 1990- 2007. Isän merkitys korostuu lapsen tunne-elämässä. Isä vaikuttaa merkittävästi lapsen tunne-elämään, sukupuoli- identiteetin kehittymiseen, opiskelumenestykseen sekä sosiaalisiin taitoihin. Äidit ja isät osallistuvat erilaisin, mutta tosiaan täydentävin tavoin lapsen kehitykseen. Turvallisuus on lapsen perustarve, ja isän tehtävä on luoda juuri tätä turvallisuutta. Isän läsnäolo ei ole välttämättä jatkuvaa fyysistä läsnäoloa, mutta silloin, kun isä on läsnä, hänen on annettava lapselle aikaa ja oltava avoin. (Korhonen 2008.)

Kähkösen tutkimuksessa Ilman isää olisi aika vaikeaa tutkittiin isän läsnäolon merkitystä kuudesluokkalaisten lasten elämässä. Lasten mielestä isän ja lapsen välisessä suhteessa tärkeimmiksi asioiksi nousivat läheisyys, auttaminen, huolehtiminen ja yhteinen ajanvietto, eli isän läsnäolo. Lapset arvostavat ja kaipaavat läsnä olevaa isää. Tutkimuksessa korostui selkeästi isän ja lapsen yhteisen ajan puute. Isän kiireet ja työt häiritsevät yhteistä aikaa. Suurin osa lapsista piti omaa isää unelmien isänä. Heillä oli kuitenkin toiveita isäänsä kohtaan, mm. isän pitäisi olla enemmän kotona ja huomata omat virheensä. Isässä arvostetaan hauskuutta, välittämistä, avuliaisuutta sekä läsnäoloa. (Kähkönen 2005, 60.)

3.3 Isäsuhde

Isän ja lapsen väliseen vuorovaikutussuhteeseen ei osata kiinnittää tarpeeksi huomiota miesten vanhastaan etäisen vanhemmuusroolien takia, vaikka nykyään isät muodostavat hyvinkin läheisen suhteen lapsiinsa. Lapsen suhde isään ja äitiin on hyvin erilainen. Usein isä nähdään kodin ulkopuoliseen maailmaan tutustuttajana. Isän koetaan auttavan myös lasta irrottautumaan äidistä. Isää ei pidetä niinkään ensisijaisena hoivan ja läheisyyden lähteenä. Jokaisen isän tehtävä on valita itse oma tapansa toimia ja kasvattaa lapsiaan oikealle tielle. Lapsen itsetunnon kehittäminen on isän tärkeä tehtävä jo lapsen syntymästä alkaen. Isän tulisi myös tiedostaa, että lapsella on tarve tulla huomatuksi, olla isälle korvaamaton. Isän monipuolinen mukaantulo kasvatukseen on lapsen kehitykselle paljon suotuisampaa, kuin käytännön kasvatuksesta etäällä pysyminen. Kun isän oma itsetunto on kunnossa, hän voi parhaiten edistää myös lapsen itsetunnon kehitystä. (Jämsä 2010, 32.)

Tasavertaisuus ihmisinä alkaa isän ja lapsen välillä jo lapsen syntymästä. Kun isä on rooliinsa tyytyväinen, hän pystyy antamaan lapselle vastavuoroisen suhteen lämmintä tukea. Kun isällä on aitoa voimaa itsetunnossa, hänellä on varaa tukea lapsen voimantunnon kehitystä ja rohkaista häntä kasvamaan yksilönä. On tärkeää tehdä jotakin pientä, uutta ja erilaista yhdessä lapsen ja perheen kanssa, jotta lapsi oppii näkemään ja tuntemaan isäänsä eripuolilta; isänä, ihmisenä, lasten hoitajana, vanhempana ja työntekijänä. Niin isä kuin äitikin joutuu aikuisena mukauttamaan käyttäytymistään lapsen kehityksen ja tarpeiden mukaan. Kun vastavuoroisuus toimii, suhde kehittyy ja tyydyttää niin lasta kuin vanhempiakin. Läsnäolo ja lapsen ajatuksille ja tunteille herkistyminen on yhtä tärkeää kuin hänen kanssaan puuhailu. Lapsen on hyvä tietää, että isä ajattelee häntä, vaikka ei aina olisikaan paikalla fyysisesti. (Sinkkonen 2012, 57.)

Halmeen väitöskirjan Isän ja leikki-ikäisen lapsen yhdessäolo tarkoituksena, oli kehittää ja testata isän ja leikki-ikäisen lapsen yhdessäolo, sekä selvitettiin isien kokemaa isänä toimimiseen ja vanhemmuuteen liittyvää stressiä. Tulosten mukaan suurimmalle osasta isiä lapsen kanssa vietetty aika oli luonnollinen ja tärkeä osa arkielämää. Neljäsosa isistä toivoi, että saisi viettää enemmän aikaa lapsensa kanssa. Vanhempana toimimiseen liittyvää stressiä koettiin melko usein. Suuri osa isistä koki puutteita vanhemmuuden taidoissa sekä kyvyssä tulkita ja ymmärtää lapsen tunteita ja tarpeita. Lapsen vaativuuden sekä itkuisuuden koettiin lisäävän stressiä. Isänä toimimiseen liittyvä stressi, alkoholin käyttö sekä parisuhde ongelmat vaikuttivat yhdessä negatiivisesti isän ja lapsen yhdessäoloon. Tutkimuksen avulla saatiin uutta tietoa isän ja lapsen yhdessäolosta sekä siihen liittyvistä tekijöistä, joiden avulla voidaan kehittää isyyden tukemisen käytäntöjä vastaamaan enemmän lapsiperheiden tarpeisiin. (Halme 2009, 11.) Isän ja lapsen välinen suhde voi toimia arkipäivän voimavarana. Jos töissä on stressiä, parisuhteessa erimielisyyksiä, aina voi luottaa lapsen rakkautteen. (Kalliomaa 2010, 106.)

4 ISÄ-LAPSI-TOIMINTA

Isä-lapsi-toiminta on lasten ja isien kohtauspaikka. Toimintaa järjestetään paikallisyhdistyksissä ympäri Suomea. Yhdistyksissä järjestetään isä-lapsikahviloita, isä-lapsi-kerhoja sekä retkiä ja leirejä isille ja lapsille. Toiminta on kaikille avointa, riittävän edullista, ja suunnattu kaikenikäisille aina vauvaiästä murrosikään. Toiminnan ikärajoissa tulisi olla joustoa, koska mikäli toiminta on isälle ja lapselle mielekästä, heillä tulisi olla mahdollisuus osallistua. Isä-lapsi-toiminta on yhteinen harrastus, jossa lapset oppivat sosiaalisia taitoja, ja isät saavat tavata samassa elämäntilanteessa olevia ihmisiä, ja keskustella heidän kanssaan. Nämä asiat vaikuttavat positiivisesti lapsen ja isän väliseen vuorovaikutukseen sekä kiintymyssuhteeseen. Isien osalta on tavoitteena, että he näkisivät muiden isien hoitavan ja toimivan lastensa kanssa, joiden pohjalta he voivat keskustella samassa elämäntilanteessa olevien isien kanssa. (MLL 2013, 5.)

Aikaisemmin sukulaisverkostot olivat lähellä, joten isät saivat oppia isyyteen havainnoimalla lähiympäristöään. On kuitenkin isiä, joilla ei ole lähiympäristössään lapsiperheitä tai miehiä, joilla on pieniä lapsia, joten on tärkeää, että isät saavat keskustella asioista myös miesten kesken, eli vertaisryhmissä. (Paajanen 2006, 99.)

Kulttuurissamme isien ei kuulu puhua tunteistaan kovin avoimesti. Hoivapuhetta pidetään hyvin henkilökohtaisena asiana. Asiat, joita lasten kanssa tehdään, ei kuulu työpaikoille tai saunailtoihin. Kuitenkin äitien lisäksi myös isillä olisi paljon puhumisen ja kokemusten jakamisen tarvetta, jonka vuoksi tarvitaan isä-lapsi-ryhmiä. (Nummi 2007, 26.)

Isä-lapsi-toiminnan peruseriaatteet ovat isän ja lapsen välisen vuorovaikutuksen tukeminen, isien vertaistuki, arjen isyyden vahvistaminen, tasa-

vertaisen vanhemmuuden tukeminen sekä uusien perheiden saaminen mukaan toimintaan. Isä-lapsi-toiminnan tavoitteena on luoda sellaisia kerho-sisältöjä, jotka saavat isät ja lapset liikkeelle. Toiminnan tavoitteena on myös tukea kaikenikäisten lasten perheitä aktiivisen toiminnan kautta sekä edistää toimivaa vuorovaikutusta ja iloista lapsuutta. Toiminta pyrkii tarjoamaan osallistujille mahdollisuuden uusien asioiden kokeiluun. (MLL 2013, 6.)

Korhosen proseminarityössä tutkittiin äitien näkemyksiä isä-lapsi-toiminnan merkityksestä isille. Tulosten mukaan isä-lapsi-toiminta vahvistaa isän ja lapsen välistä suhdetta. Toiminnan kautta isä ja lapsi myös tutustuvat toisiinsa, ja lapsi oppii toimimaan arjessa molempien vanhempien kanssa. Isän ja lapsen osallistuminen toimintaan mahdollistaa myös äidin oman vapaa-ajan. (Korhonen 2008, 26.)

4.1 Vertaistuki

Vertaistuellla tarkoitetaan vastavuoroista kokemusten vaihtoa, jossa ihmiset, jotka ovat kokeneet samankaltaisia prosesseja elämänsä aikana, tukevat toisiaan. Vertaistuki on samantapaisessa elämäntilanteessa olevien ihmisten halua jakaa kokemuksiaan toisten kanssa. Vertaistuen kautta ihminen voi löytää ja tunnistaa omat voimavaransa ja vahvuutensa sekä ottaa vastuun omasta elämästä. (Huuskonen 2010.)

Vertaistukea pidetään sosiaalisen tuen muotona. Sosiaalinen tuki on terveyttä ylläpitävä sekä edistävä tekijä. Sosiaalisella tuella on myös positiivinen vaikutus yksilön hyvinvoinnin kokemiseen. Se on vuorovaikutuksellista kanssakäymistä. Hän voi saada myös henkistä, emotionaalista, aineellista sekä tiedollista tukea. Stressaavissa ja muuttuvissa elämäntilanteissa sosiaalinen tuki on merkittävä voimavara. Vertaistukitoiminnan kautta ihmisellä on hyvä tilaisuus saada uusia ystäviä sekä olla avuksi toiselle. Kun autat toista, autat myös itseäsi. (Mykkänen-Hänninen & Kääriäinen 2009, 5.)

Vertaistuen muotoja ovat; kahdenkeskinen tuki esim. vertaistukihenkilö tai vertaistukiryhmät jonka vetäjänä voi toimia ammattilainen, koulutettu vapaaehtoinen tai toinen ryhmän jäsen. Vertaistukea voidaan toteuttaa myös verkossa, joka voi olla kahdenkeskistä tai ryhmämuotoista. (Huuskonen 2010.)

Haarasan tutkimuksessa Vertaistuki auttaa lapsiperheitä tutkittiin alle kouluikäisten lasten perheiden kokemuksia vertaisryhmätoiminnasta. Tulosten mukaan vertaisryhmätoiminta todettiin hyödylliseksi. Vanhempainryhmät vaikuttivat myönteisesti vanhempien kokemuksiin omasta vanhemmuudesta. Vertaisryhmätoiminta antoi myös mahdollisuuden uusien ystävyys-suhteiden rakentamiseen sekä mahdollisuuksia vanhempien virkistäytymiselle. Vanhemmat pitivät tärkeänä myös ryhmän sopivaa kokoa, ryhmän säännöllisiä kokoontumisia sekä jäsenten pysyvyyttä, joiden seurauksena syntyi luottamusta. (Haarasan 2012.)

4.2 Vertaisryhmistä tukea isyyteen

Kaikilla isillä ei ole lähiympäristössä lapsiperheitä tai miehiä, joilla on pieniä lapsia. Puolisolta saa tukea, mutta on tärkeää, että isät saavat keskustella asioistaan myös miesten kesken, eli vertaisryhmissä.

Jyväskylässä toteutettiin Perhe-hanke vuosina 2005-2008. Tulosten mukaan isä-lapsi-toiminnan arvioitiin kehittyneen hankkeen aikana. Isä-toimintaan osallistuneiden isien mielestä toiminnalla oli suuri merkitys isäksi kasvamiselle. Isien mukaan heidän oma suhteensa lapsiin oli vahvistunut ryhmästä saadun vertaistuen avulla. Isien antaman palautteen mukaan keskeiset syyt toimintaan osallistumiselle olivat vertaistuen saaminen ja ajan jakaminen oman lapsen kanssa. Tämän päivän isille entistä tärkeämmäksi on noussut yhteinen tekeminen ja ajan jakaminen lasten kanssa, joiden myötä voidaan jakaa perheen voimavaroja tasaisemmin. (Perhe-hanke 2008.)

Esa Salmelan pro gradu-tutkielman Isä-lapsi-ryhmät vanhasta isyydestä uuteen isyyteen tavoitteena oli saada lisää tietoa isä-lapsi-ryhmien antamasta tuesta uudelle isyydelle. Tutkimuksen keskeinen tulos oli se, että isä-lapsi-ryhmissä, isät halusivat toiminnallista yhdessäoloa lastensa kanssa. Lapsille haluttiin toiminnassa opettaa taitoja ja harrastuksia. Isien myönteinen kokemus oli, että he osasivat hoitaa itsenäisesti lapsiaan, äitien saadessa vapaailla lastenhoidosta. Tärkeäksi koettiin myös muilta isiltä saadut mallit lastenhoidossa. Isät kokivat mieluisammaksi toiminnallisen yhteistoiminnan, kuin naisten suosiman keskusteluryhmän. (Salmela 2005, 25.)

Mannerheimin lastensuojeluliiton tutkimuksessa Mitä kuuluu isä? kaikille alle 18-vuotiaiden lasten isille lähetettiin kysely, jossa haluttiin tietää; millainen toiminta isää kiinnostaa sekä millä tavoin isät haluavat viettää lastensa kanssa aikaa. Tulosten mukaan isien jaksamiseen kiinnitetään liian vähän huomiota. Enemmistö kokee jaksavansa hyvin, ilman lisätukea. Isillä oli halukkuutta osallistua isä-lapsi-toimintaan, koska se koetaan mukavaksi tavaksi viettää aikaa yhdessä lasten kanssa. Isät haluavat myös keskustella isyyteen liittyvistä asioista toisten isien kanssa. Isien mukaan isä-toiminnassa on helppo löytää sopivan toiminnan ja keskustelun tasapaino. (Säkäjärvä 2008, 57.)

5 OPINNÄYTETYÖN LÄHTÖKOHDAT

Opinnäytetyön aihe rajattiin Isä-lapsi-toimintaan, jossa isä-lapsi-ryhmä kokoontui ajalla 21.3.2013- 16.5.2013, joka toinen torstai. Tapaamiskertojen pituus vaihteli teeman mukaan puolestatoista tunnista kahteen tuntiin. Tapaamiskertoja kevään aikana oli yhteensä viisi. Ohjelmaan kuului puutöitä, makkaranpaistoa, kankaanpainantaa, pesäpalloa sekä leikkiä ja pelailua (Liite 1). Ryhmän teemat valittiin yhteistyössä avopalveluohjaajan sekä Mannerheimin lastensuojeluliiton kanssa. Paikkakunnalla toimii MLL:n liikuntaryhmä kerran viikossa, joka on suunnattu isille ja lapsille, joten toimintaan tuotiin mukaan myös muuta toimintaa kuin liikuntaa.

Toiminta oli avointa ja maksutonta. Ensimmäiselle kerralle ei tarvittu ennakkoilmoittautumista, mutta muille kerroille oli hyvä ilmoittaa ohjaajalle, mikäli oli tulossa, koska materiaaleja hankittiin osallistujamäärän mukaisesti. Isille annetuissa saatekirjeissä oli ohjaajan yhteystiedot (Liite 2). Toiminta oli kuitenkin vapaaehtoista.

Konseptista pyrittiin tekemään monipuolinen, jotta mahdollisimman moni isä osallistuisi toimintaan. Opinnäytetyö keskittyi isien kokemuksiin isä-lapsi-toiminnasta.

Isä-lapsi-toiminnasta tehtiin mainos, jossa oli ilmoitettu jokaisen kerran teema sekä ajankohta ja paikka, jolloin ryhmä kokoontui. Mainoksia jaettiin mm. päiväkoteihin, kirjastoihin, kauppoihin, kouluihin sekä paikalliseen lehteen.

Toiminnan tarkoituksena oli tarjota uudenlaisia toimintamuotoja kuntalaisille. Toiminta haluttiin keskittää erityisesti isiin, koska kunnassa ei ole aiemmin järjestetty sellaista toimintaa, ja perhekahvilassa käy pelkästään äitejä lasten kanssa. Esiin haluttiin tuoda myös isä-lapsi-suhteen merkitystä lapsen arjessa. Joskus saattaa nimittäin käydä valitettavasti niin, että isä ajautuu ikään kuin toissijaiseksi vanhemmaksi. Isän ja lapsen välillä ei välttämättä ole paljoakaan kahdenkeskisiä hetkiä ja toimintaa. Isälapsi-toiminnasta oli myös hyviä kokemuksia Varsinais-Suomen alueelta. Lisäksi MLL:n Isä-hankkeen olemassaolo vaikutti myönteisesti toiminnan aloittamiseen, koska aihealue on nyt pinnalla yhteiskunnallisesti.

Isä-hanke 2010-2013 on Mannerheimin Lastensuojeluliittoon kuuluvien viiden piirin yhteistyöhanke, jonka tavoitteena on tasa-arvoista vanhemmuutta kuin myös isän roolia kasvattajana sekä parisuhteen toisena osapuolena. Toisena tavoitteena on luoda isä-ohjelma, jonka avulla isät saavat vertaistukea isänä olemiseen, malleja sekä vahvistusta lapsen ja isän väliseen vuorovaikutukseen ja eväitä tasavertaiseen perhe-elämään, aina lapsen odotusajasta lähtien murrosikäisen nuoren isäksi asti. Hankkeen tarkoituksena on vahvistaa isyyteen kuuluvia osa-alueita sekä antaa isille mahdollisuus osallistua MLL:n toimintaan. (Mannerheimin Lastensuojeluliitto.)

5.1 Työn tavoitteet ja tarkoitus

Opinnäytetyön tavoitteena oli selvittää miten isä-lapsi-toiminta vaikuttaa isän ja lapsen väliseen vuorovaikutukseen, sekä kartoittaa isä-lapsi-ryhmän merkitys toimintaan osallistuneiden isien osalta.

Opinnäytetyön tarkoituksena oli kartoittaa kunnan tarvetta isä-lapsi-ryhmän kaltaiselle toiminnalle. Tavoitteena oli saada kokonaisvaltainen kuva isien ajatuksista isä-lapsi-ryhmästä, siihen osallistumisesta ja toiminnan merkityksestä. Lisäksi kartoittaa isien toiveita ja odotuksia isille suunnattavan toiminnan suhteen. Tutkimuksen kohderyhmänä olivat isät, jotka olivat osallistuneet isä-lapsi-ryhmän toimintaan kevään 2013 aikana.

5.2 Tutkimuskysymykset

Tutkimuskysymykset olivat seuraavat:

1. Miten isä-lapsi-toiminta vaikuttaa isän ja lapsen väliseen vuorovaikutukseen?
2. Miten isät kokivat isä-lapsi-ryhmän toiminnan?

6 OPINNÄYTETYÖN TOTEUTUS

Tutkimusmenetelmänä käytettiin laadullista eli kvalitatiivista tutkimusmenetelmää. Laadullisessa tutkimuksessa aineiston laatu on tärkeä, ei määrä. Laadullisen tutkimuksen tyypillisiä piirteitä ovat tutkimuksen kokonaisvaltainen tiedon hankinta ja aineiston kokoaminen luonnollisissa sekä todellisissa tilanteissa, ihmisen suosiminen tiedon keruun instrumenttina eli tutkija luottaa enemmän omiin havaintoihinsa ja keskusteluihin tutkittavien kanssa kuin mittausvälineellä hankittavaan tietoon. (Vilka & Airaksinen 2003, 62.)

Laadullisessa tutkimuksessa suositaan metodeja, kuten teemahaastattelua, osallistuvaa havainnointia sekä ryhmähaastatteluja. Tutkimus toteutetaan joustavasti ja olosuhteiden mukaisesti muutetaan suunnitelmia. Vastaamisen helpottamiseksi laadullisessa tutkimuksessa kysymykset alkavat sanoilla; mitä, miten ja miksi. (Vilka & Airaksinen 2003, 63.)

Havainnoinnilla saadaan tietoa siitä, toimivatko ihmiset niin kuin he sanovat toimivansa. Havainnointia pidetään työläänä menetelmä, jonka vuoksi useimmiten käytetäänkin kyselyä tai haastattelua. Havainnoinnin avulla saadaan suoraa, monipuolista sekä välitöntä tietoa ihmisten toiminnasta ja käyttäytymisestä. Havainnointia pidetään hyvänä menetelmänä esim. vuorovaikutuksen tutkimisessa sekä nopeasti muuttuvissa ja vaikeasti ennakoitavissa tilanteissa. (Hirsjärvi ym. 2012, 213.)

Havainnoinnin etuna pidetään tilanteen autenttisuutta. Ilmiö tapahtuu luonnollisissa kontekstissa sekä ympäristössä. Havainnot tulisi kirjoittaa ylös mahdollisimman tarkasti ja suorittaa jatkuvaa aineiston analyysia, eli

havainnointipäivän jälkeen tutkijan tulisi perehtyä päivän aineistoon, ja tehdä siitä tiivistelmä, jonka avulla pyritään ratkaisemaan peruskysymys; mitä aineisto haluaa kertoa ja mitä siitä löytyy. (Kananen 2010, 49.)

6.1 Kohderyhmä

Tutkimuksen kohderyhmänä olivat isät, jotka olivat osallistuneet isä-lapsi-ryhmän toimintaan kevään 2013 aikana, ja vastanneet kyselylomakkeeseen (Liite 4). Ryhmän kokoon ei laitettu minimi eikä maksimimääriä, vaan toimintaa pidettiin osallistujamäärästä huolimatta. Odotuksena oli kuitenkin se, että samat isät kävisivät toiminnassa kevään aikana.

Ryhmä oli avoin, ja toimintaan sai osallistua miten itse parhaaksi koki. Osallistuminen toimintaan yhdellä kerralla ei velvoittanut osallistumaan myös muihin tapaamiskertoihin. Lasten ikää ei myöskään ryhmässä määriteltä, vaan osallistujat saivat olla imeväisikäisestä aina murrosikäiseen asti.

6.2 Tutkimusaineisto ja sen keruumenetelmä

Opinnäytetyön aineiston keruumenetelminä päädyttiin kyselylomakkeeseen ja havainnointiin. Ensimmäisellä tapaamiskerralla isille annettiin saattekirjeet, jossa kerrottiin kyselyn toteuttamisesta ja aineiston keruusta sekä opinnäytetyöstä (Liite 2).

Kyselylomake on yksi tapa kerätä aineistoa, jossa kohdehenkilöt muodostavat otoksen tietystä perusjoukosta. Kyselyn avulla voidaan kerätä laaja tutkimusaineisto. Kysely voidaan toteuttaa myös anonyymisti. Lomake ei saa olla liian pitkä, mutta sen avulla tulee voida kerätä tarpeeksi hyödynnettävää tietoa. (Hirsjärvi ym. 2012, 198.)

Lomakkeen ideana oli strukturoitu kyselylomake, jossa kaikilta, jotka tutkimukseen osallistuivat, kysyttiin samassa järjestyksessä ja muodossa samat kysymykset. Kysymykset olivat monivalintakysymyksiä sekä avoimia kysymyksiä. Kyselylomakkeiden kysymykset tehtiin teoriaosuutta tukena käyttäen. Tutkimuskysymysten kannalta olennaisimmat kyselylomakkeen kysymykset olivat avoimia, koska isien omat kokemukset sekä mielipiteet olivat tärkeitä. Avoimina kysymyksinä oli mm. Mitä ajatuksia ryhmä minussa herätti? Mikä sai minut osallistumaan isä-lapsi-toimintaan? Mitä pidän tärkeänä isä-lapsi-toiminnassa? Millaisia vaikutuksia isä-lapsi-toiminnalla on sinun ja lapsesi väliseen suhteeseen? Tarkoituksena oli kerätä kyselylomake jokaiselta toimintaan osallistuvalla isältä. Jokaisen kerran jälkeen vastattiin pienimuotoiseen kyselylomakkeeseen, jossa arvioitiin sen kertaista toimintaa (Liite 3).

Viimeisen kerran jälkeen isät antoivat sähköpostiosoitteensa, joihin lähetettiin laajempi kyselylomake, jossa arvioitiin koko toimintaa (Liite 4). Isät saivat kaikessa rauhassa heille sopivalla hetkellä täyttää kyselylomakkeen, ja palauttaa sen sähköisesti. Kysymysten avulla haluttiin selvittää

millaiset halut ja käsitykset isien toiminnan taustalla vaikuttivat heidän osallistuessa isä-lapsi-toimintaan.

Havainnointi perustui isä-lapsi-ryhmän kokoontumiskerroilla pidettävään oppimispäiväkirjaan. Oppimispäiväkirjassa havainnoitiin isien käyttäytymistä ja kehonkieltä toiminnan aikana. Havainnointi toteutui perinteisenä kynäpaperi- systeeminä, jolloin kaikki tapahtumaan liittyvät asiat pyrittiin kirjaamaan ylös, koska etukäteen ei voitu tietää, mitä tietoja tultiin tarvitsemaan (Kananen 2009, 50).

Havainnointi toteutui jokaisen tapaamiskerran yhteydessä. Isien ja lasten touhutessa yhdessä, kehonkielen tarkastelu sujui hyvin, koska he keksivät aina jotain uutta tekemistä.

6.3 Ryhmän tapaamiskerrat ja teemat

Ensimmäisellä tapaamiskerralla maaliskuussa toiminnan aiheena olivat pelit ja leikit. Isät ja lapset saivat pelailta ja touhuta yhdessä sekä tutustua toisiinsa. Toiminnalla ei ollut mitään erikoista teemaa, vaan ohjelma oli koko tapaamiskerran ajan vapaata. Tavoitteena ensimmäisellä kerralla oli herättää isien ja lasten mielenkiinto toimintaan, ja saada heidät mukaan ryhmään. Ensimmäisellä kerralla kerrottiin myös opinnäytetyöstä sekä tutkimukseen osallistumisesta. Isille jaettiin saatekirjeet sekä kerrottiin hienman isälapsi- toiminnasta yleisesti; mitä tarkoittaa, mitkä ovat tavoitteet ja tarkoitukset.

Toisella kerralla teemana olivat puutyöt, jossa lapset saivat isiensä kanssa tehdä puulaivat. Ajatuksena oli, että lapsi suunnittelee yhdessä isänsä kanssa laivan, ja he toteuttavat sen erilaisia materiaaleja käyttäen. Isien ja lasten käytössä oli materiaalia sahoista ompelukoneisiin.

Kolmannella kerralla aiheena oli makkaran paisto laavulla. Paistoimme makkaraa, ja vesisateen vuoksi menimme sen jälkeen sisätiloihin pelaamaan pelejä. Tämä oli ehdottomasti suosituin tapaamiskerta. Yhdessäolo ja makkaran syönti nousivat kaiken muun yläpuolelle.

Neljäs kerta oli kankaanpainantaa, jossa teimme äitienpäivälahjaksi äideille taulut. Lapset saivat sormiväreillä tehdä kankaalle oman mielen mukaan piirroksia, ja isät auttoivat kehysten tekemisessä sekä silityksessä.

Viimeisellä kerralla teemana oli pesäpallo, jossa oli mukana Loimaan palloilijoiden ykköspesiksen pelaaja opastamassa pesäpallon perusteita. Ensiksi lapset harjoittelivat isien kanssa, jonka jälkeen lapset pääsivät lyömään palloa. Lopuksi isien iloksi lapset söivät välipalaa, ja isätkin saivat pelata keskenään.

Alla olevassa taulukossa on esitetty isien ja lasten osallistumismäärä jokaista tapaamiskertaa kohden sekä lasten iät jaoteltuna ikäluokkiin 2-5 ja 6-10.

Taulukko 1. Isien ja lasten osallistuminen isä-lapsi-toimintaan

Tapaamisker- ta/teema	Osallistuja- määrä yhteen- sä	Isien osallis- tujamäärä	Lasten osal- listujamäärä	Las- ten iät
21.3.2013 Pelit ja leikit	12	5	7	1 x 2- 5 v 6 x 6- 10 v
4.4.2013 Puutyöt	12	5	7	2 x 2- 5 v 5 x 6- 10 v
18.4.2013 Makka- ran paisto laavulla	20	8	12	4 x 2- 5 v 8 x 6- 10 v
2.5.2013 Kankaan- painantaa	8	3	5	2 x 2- 5 v 3 x 6- 10 v
16.5.2013 Pesäpal- lo	11	5	6	1 x 2- 5 v 5 x 6- 10 v

Toiminnassa kävivät kevään aikana kaiken kaikkiaan samat isät ja lapset, muutamia poikkeuksia lukuun ottamatta.

6.4 Aineiston analysointi

Aineiston keruun jälkeen aineiston käsittely ja analysointi kannattaa aloittaa mahdollisimman pian. Koko tutkimuksen ydinasia on aineiston analysointi, tulkinta sekä johtopäätösten teko. Aineiston analyysivaiheessa on tarkoitus saada ongelmiin vastauksia sekä tehdä luotettavia johtopäätöksiä tutkittavasta ilmiöstä. (Hirsjärvi 2009, 219.)

Analysointi suoritettiin käyttämällä deduktiivista sisällönanalyysiä, jolla tarkoitetaan sanallista tekstin sisällön kuvailua. Sisällönanalyysissä aineistoa tarkastellaan eritellen, yhtäläisyyksiä ja eroja etsien sekä tiivistäen. Sisällön analyysin avulla pyritään systemaattiseen ja kattavaan kuvaukseen aineistoon liittyvistä sisällöistä. Siinä kuvataan analysoitavan materiaalin sisältöä, rakennetta tai molempia. Sisällönanalyysi voidaan toteuttaa määrällisen tai laadullisen tutkimusotteen mukaisesti. (Hirsjärvi ym. 2009, 164.)

Ensimmäisenä tarkastettiin kyselylomakkeet, onko niissä virheellisyksiä tai puuttuuko tietoja. Kyselylomakkeen analysoinnissa käytettiin litterointia, eli tallennettu laadullinen aineisto kirjoitettiin puhtaaksi sanasanaisesti (Hirsjärvi 2009, 165). Litterointi tehtiin koko kerätystä aineistosta. Vastaukset kirjoitettiin puhtaaksi, ja samalla yhdisteltiin samantyyppisiä kysymyksiä ja vastauksia toisiinsa. Tämän jälkeen vastaukset liitettiin valittujen teemojen alle. Tässä työssä päädyttiin aineiston analysointiin teemoittelemalla. Teemoittelulla tarkoitetaan aineiston pilkkomista erilaisten aihepiirien mukaan. Teemoja muodostetaan etsimällä tekstimassasta vastauksia yhdistäviä tekijöitä. Teemoittelun avulla aineistosta pyritään löytämään tutkimuskysymysten kannalta olennaiset aiheet. Valitut teemat olivat 1) Ryhmään osallistuminen, 2) toiminnan merkitys sekä 3) toiminnan vaikutus isälapsi- suhteeseen. Litterointi vaiheessa on hyvä tietää, mitä analysointitapaa myöhemmin käytetään.

Kyselyyn vastasi viisi isää. Vastaajien vähäisen määrän vuoksi, havainnointi oli tärkeä osa tulosten analysointia.

7 OPINNÄYTETYÖN TULOKSET

7.1 Ryhmään osallistuminen

Tutkimuksessa haluttiin ensimmäisenä selvittää, mistä isät saivat tiedon toiminnasta, ja mikä sai heidät lähtemään mukaan toimintaan. Kyselyyn vastanneet isät olivat saaneet tiedon toiminnasta päiväkodin kautta tai paikallisesta sanomalehdestä. Yksi isä oli saanut tiedon tuttavalta.

Isät lähtivät mukaan toimintaan, koska halusivat yhteistä aikaa lastensa kanssa. Myös hyvä teemarunko houkutteli lähtemään toimintaan mukaan.

Minut sai mukaan yhdessäolo lasteni kanssa

Yhteinen aika lasteni kanssa

Jos joku viitsii nähdä vaivaa jotain järjestää, niin mahdollisuuksien mukaan osallistutaan

Havainnoinnin perusteella huomattiin, että jo ensimmäisellä ryhmän tapaamiskerralla ketään ei tuntenut oloaan ulkopuoliseksi, vaan tunnelma oli yhtenäinen ja tiivis. Isien ja lasten oli helppo pienessä ryhmässä toimia omatoimisesti ja ottaa kontaktia muihin ryhmän jäseniin.

Suurin osa vastaajista oli ollut mukana toiminnassa alusta asti, eli viiden tapaamiskerran ajan. Vain yksi isä oli tullut mukaan ryhmään myöhemmin.

7.2 Toiminnan merkitys

Kyselyn perusteella haluttiin selvittää, minkälaisia ajatuksia toiminta isissä herätti sekä mitä isät pitivät tärkeänä toiminnassa.

Onhan se hyvä, että viitsitään järjestää tällaisia tapahtumia

Itse sain taas todeta että eipä omat lapset enää tarvitse iskää leikki kaverikseen, vaan kun on koulu ym kavereita paikalla niin johan tekemistä löytyy! Ja niin se mielestäni kuuluukin olla. No, pääsee se isäkin vielä välillä mukaan säbä ja futis peleihin!

Ryhmä herätti minussa pelkästään positiivisia ajatuksia. Enemmän tosin olisi saanut olla osallistujia

Hyviä ajatuksia

Toiminnassa isät ja lapset saavat viettää aikaa yhdessä toisten isien ja lasten kanssa. Toiminta herätti isissä positiivisia ajatuksia. Yksi isä myös huomasi, että isää ei enää tarvitakaan niin paljoa, kun lapsi on saanut ystäviä.

Havainnoinnin perusteella huomattiin, että isät nauttivat yhdessäolosta lasten kanssa. Isät pelasivat ja touhusivat aktiivisesti myös muiden isien lasten kanssa. Isät nauttivat myös isien keskeisestä ajasta, jutellen ”miesten juttuja”.

Yhdessä oleminen

Ohjattua toimintaa

Mielestäni yhteinen aika lasten kanssa oli tärkeintä

Yhdessä oloa lasten kanssa

Vaihtelua normaaliin arjen yhdessä oloon erilaisten ihmisten/lasten kanssa

Kyselyn mukaan isien mielestä toiminnassa oli tärkeintä yhteinen aika lasten kanssa. Myös ohjattua toimintaa pidettiin tärkeänä tekijänä ryhmän kannalta. Isälapsi- ryhmällä saatiin vaihtelua arjen normaaliin yhdessä oloon.

Havainnoinnin perusteella huomattiin, että tekemisen eikä välineiden tarvinnut olla erikoisia, vaan lapset keksivät nopeasti mukavaa tekemistä mielikuvituksensa avulla. Isät ja lapset pitivät suunnitellusta ohjelmasta, mutta olivat myös tyytyväisiä tapaamiskerran loppupuolella olevaan ”vaapaaseen aikaan”.

7.3 Toiminnan vaikutus isälapsi- suhteeseen

Tärkeimpänä tutkimuksessa oli isälapsi- ryhmän vaikutus isälapsi- suhteeseen.

Mukavia hetkiä

Ei paljoa, koska touhuamme paljon muutenkin

Touhuamme paljon muutenkin yhdessä, joten en kokenut sen vaikuttavan suhteeseemme

Kyllähän näistä asioista riittää puhuttavaksi pidemmäksikin aikaa

Suuri osa isistä koki, että toiminta ei vaikuttanut heidän ja lasten väliseen suhteeseen, koska he touhuavat lastensa kanssa muutenkin niin paljon. Isät myös kertoivat toiminnan antaneen hyviä ja mukavia hetkiä yhdessä, joita voidaan sitten muistella.

Kaikki toimintaan osallistuneet isät halusivat toiminnan jatkuvan myös tulevaisuudessa. Isät olivat myös tyytyväisiä ohjaajien toimintaan sekä toiminnan järjestämiseen. Isien mielestä jokaisen kerran teemat vastasivat heidän odotuksiaan, ja kiitosta tuli myös ohjelman monipuolisuudesta. Ajankohtaa pidettiin perheille sopivana. Tarkoitus olikin järjestää toiminta siihen aikaan, että isät olivat mahdollisesti päässeet töistä, ja saaneet kaikessa rauhassa tulla toimintaan omien halujensa mukaan. Kokoon-tumiskerran pituus oli tulosten mukaan myös sopiva. Pituus saattoi vaihdella teeman mukaan puolestatoista tunnista kahteen tuntiin.

Havainnoinnin avulla saatiin hyvää tietoa sopivan aikataulun kestosta, kehonkieliä tarkkailemalla. Tapaamiskerta lopeteltiin aina tilanteen mukaan. Isät kuitenkin muistuttelivat, että lapset viihtyvät niin hyvin, että ovat vaikka yöhön asti. Lopettelu sovittiin isien kanssa aina kerrasta riippuen, mikä toimi pienessä ryhmässä erittäin hyvin.

Isiltä kysyttiin myös millaista toimintaa he toivoisivat jatkossa. Muutama isä toivoi tutustumista erilaisiin harrastuksiin, ja osan mielestä konsepti oli nyt hyvä, ja teemoissa oli mukavaa vaihtelua.

Konsepti oli nyt hyvä, kyllä sieltä piti löytyä jokaiselle mieluisa teema

Asiat järjestetty hyvin ja toimivasti

Monipuolista toimintaa ☺

Tosi kiva kun joku viittii tälläisiä järjestää!

7.4 Eettisyys

Opinnäytetyön tekijän näkökulmasta eettisyys tarkoittaa sitä tapaa, jolla opiskelija suhtautuu työhönsä sekä siinä vastaan tuleviin ongelmiin. Eettisyys tarkoittaa myös tapaa, jolla tekijä suhtautuu niihin henkilöihin, joista tutkimus tehdään. Eettinen asenne näkyy mm. työn aiheen valinnan sekä tulosten soveltamisen kautta. (Kainulainen, Gothoni & Pesonen 2002, 18.)

Tutkijan on otettava huomioon monia eettisiä kysymyksiä, jotka liittyvät tutkimuksen tekoon. Jokaisen tutkijan vastuulla on tuntee periaatteet ja toimia periaatteiden mukaisesti. Tutkimusten eettisiä lähtökohtia ovat ihmisarvojen kunnioittaminen, henkilöllisyyden suojaaminen, tiedonantajan vapaaehtoisuus sekä luottamuksellisuus. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2009, 24.) Opinnäytetyössä vastaajille (isille) kerrottiin, että henkilötietoja ei tarvitse antaa. Suostumukseksi tutkimukseen katsottiin vastaaminen kyselyyn. Ensimmäisellä tapaamiskerralla isille kerrottiin ryhmän toiminnasta ja opinnäytetyöstä, mitä se pitää sisällään, ja millaisessa roolissa isät ovat.

Opinnäytetyössä huomioitiin eettisyys kunnioittamalla itsemääräämisoikeutta, ja annettiin mahdollisuus isille päättää, halusivatko osallistua tutkimukseen. Isille kerrottiin ensimmäisellä tapaamiskerralla tutkimuksen toteuttamisesta sekä sen eri vaiheista. Isille painotettiin tutkimukseen osallistumisen vapaaehtoisuutta, ja he saavat kieltäytyä tutkimukseen osallistumisesta, mikäli niin haluavat. Heille kerrottiin tutkimuksen tekijän vaitiolovelvollisuudesta ja siitä, että tutkimusaineisto hävitetään tutkimuksen valmistuttua. Opinnäytetyön tekijän sekä ohjaavan opettajan yhteystiedot olivat saatekirjeessä, joka annettiin isille ensimmäisellä tapaamiskerralla (Liite 2).

Kun tutkimus kohdistuu ihmisiin, on tärkeää selvittää, kuinka henkilöiden suostumus hankitaan sekä millaista tietoa heille annetaan. Tutkimustyön kaikissa vaiheissa on vältettävä epärehellisyttä. Tuloksia ei tule väärentellä eikä yleistää, vaan ne on esitettävä siinä muodossa, mitä tulokset todellisuudessa ovat. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2009, 25.)

7.5 Luotettavuus

Luotettavuudella tarkoitetaan tutkimustulosten ja tutkittavan todellisuuden mahdollisen hyvää vastaavuutta. Luotettavuutta tarkastellaan siten että, kuinka pätevää, yleisluontoista sekä käyttökelpoista tietoa on saatu. Pääasiallinen luotettavuuden kriteeri laadullisessa tutkimuksessa on tutkija itse. Arviointi koskee koko tutkimusprosessia. Tutkija joutuu ottamaan kantaa tutkimuksensa luotettavuuteen, ja pohtimaan tekemiään ratkaisuja. (Hirsjärvi ym. 2009, 25.) Tutkimuksessa luotettavuus näkyy analyysitapojen ymmärtämisellä. Tutkimuksessa tulee ymmärtää, miten sisällönanalyysia käytetään, jotta tuloksista saadaan luotettavia.

Opinnäytetyössä havainnointi perustuu siihen, mitä todellisuudessa tapahtuu, ja miten isät ja lapset käyttäytyvät. Havainnoinnissa pyritään objektiivisuuteen eikä siihen, mitä halutaan nähdä ja kuulla. Luotettavuus näkyy

työssä myös tulosten säilyttämisenä sellaisena kuin ne on saatu. Tuloksia ei muuteta oman mielenmukaiseksi. Suorat lainaukset lisäävät tutkimuksen luotettavuutta.

Opinnäytetyössä ei tuotu esille henkilökohtaisia taustatietoja vastaajista, vaan pyrittiin säilyttämään isien anonymiteetti mahdollisimman hyvin. Tutkimusaineistoa pidettiin luotettavana, koska vastaaja oli henkilökohtaisesti osallistunut isä-lapsi-ryhmän toimintaan. Epäolennaisia tai satunnaisia tekijöitä ei luotettavan tutkimuksen tule sisältää. Mikäli tutkimus kohdistuu ihmisen henkilökohtaisiin kokemuksiin, tutkijan eettinen vastuu korostuu. Ihmisiin kohdistuvassa tutkimuksessa on myös tärkeää ottaa huomioon, miten henkilöiden suostumus hankitaan, ja millaista tietoa heille annetaan. (Hirsjärvi ym. 2009, 26.)

8 POHDINTA

Verratessani opinnäytetyöni tuloksia muihin tutkimuksiin, voidaan todeta, että yhteneväisyyksiä löytyy. Jalkasen (2007) tutkimuksessa Mukavia hetkiä äijäseurassa lasten ehdoilla tulosten mukaan isät pitivät toiminnassa merkityksellisenä yhteistä aikaa lasten kanssa sekä sosiaalista kanssakäymistä muiden isien kanssa. Myös omassa opinnäytetyössäni isien vastaukset olivat suurimmaksi osaksi samankaltaisia. Yhdessäoloa pidettiin tärkeimpänä tekijänä toiminnassa.

Salmelan tutkimuksessa (2005) isät korostivat toiminnallista yhdessäoloa isä-ryhmissä lasten kanssa. Omien tutkimustulosteni mukaan myös kevään 2013 aikana kokoontuneet isät pitivät toiminnallisesta yhdessäolosta sekä toivoivat samansuuntaista toimintaa myös jatkossa.

Jalkasen (2007) tutkimus osoitti, että toimintaan osallistuminen oli antanut isille sekä heidän perheilleen paljon. Isät kokivat saaneensa uusia ystäviä sekä vertaistukea. Toiminnan koettiin vaikuttavan isän ja lapsen suhteeseen. Omassa tutkimuksessani isät kuitenkin kertoivat, että toiminta ei ollut vaikuttanut isän ja lapsen väliseen suhteeseen, koska toimivat yhdessä muutenkin paljon vapaa-ajalla.

Opinnäytetyön prosessia pohtiessani mietin, että mikäli toiminta olisi ollut tiiviimpää, ja tapaamiskertoja olisi ollut useampia, isän ja lapsen väliseen suhteeseen olisi voinut mahdollisesti vaikuttaa enemmän. Tapaamisia tuli kevään aikana vain viisi.

Pohdin opinnäytetyön kattavuutta, koska tutkimukseen osallistuneiden otanta jäi pieneksi, joten tutkimuksen tuloksia ei voida myöskään yleistää. Suuremmalla otannalla tuloksista olisi saatu mahdollisesti vaikuttavampia. Koin kuitenkin, että osallistujamäärä oli tyydyttävä pienen kunnan väkilukuun ja toiminnan uutuuteen nähden. Kyseisessä kunnassa on myös paljon muuta toimintaa perheille, joten osallistujamäärään oltiin senkin puolesta melko tyytyväisiä.

Havainnointiin oli mahdollisuus perehtyä, koska ryhmä oli kooltaan pieni. Pienen vastausprosentin myötä havainnoinnista tuli erittäin tärkeä osa-alue

tutkimuksen metodina. Osallistujamäärältään pieni ryhmä antoi hyvät puitteet havainnoinnin onnistumiselle. Pienen ryhmän ansioista havainnointiin sai keskittyä, ja tarkkailla isien ja lasten toimintaa vapaasti.

Tämänkaltaisen opinnäytetyö oli haastava projekti yhdelle henkilölle. Aiheen rajaaminen sekä toiminnan aloittaminen, vetäminen ja suunnittelu veivät todella paljon aikaa. Yhteistyökumppaneiden konkreettinen tuki sekä aktiivisuus yhteistyöhön olivat kuitenkin positiivista, joten toimintaa oli mukava suunnitella sekä järjestää.

Vaikka tulosten mukaan isät eivät kokeneet toiminnan muuttavan isän ja lapsen välistä suhdetta, odottivat he mielissään seuraavaa tapaamista. Isät eivät kokeneet toiminnan vaikuttaneen isän ja lapsen väliseen suhteeseen, koska tulosten mukaan he tekivät muutenkin paljon asioita yhdessä, joten tutkimustuloksissa ei ole niin paljoa konkreettista tietoa kuin odotettiin. Toisaalta tämä tarkoittaa sitä, että tutkimukseen osallistuneiden isien ja lasten suhde on suhteellisen hyvällä mallilla. Kevään aikana kävi selväksi, että tekemisen ei tarvitse olla erikoista eikä varusteiden tarvitse olla kallista, vaan tärkeintä on, että isä ja lapsi saavat olla yhdessä.

Oli valitettavasti ikävä huomata, että jostakin syystä kaikki isät eivät vastanneet kyselyyn. Totuus on kuitenkin se, että heidän palautteensa ansiosta toimintaa pystytään kehittämään siihen suuntaan, jota isät tarvitsevat. Pohdin, että mikäli kyselylomake olisi ollut haastattelumuodossa, olisiko tutkimukseen osallistuneista isistä saanut laajempaa konkreettista tietoa. Haastattelun avulla isät olisivat saaneet puhua omaan tyyliinsä, eikä heidän olisi tarvinnut kirjoittaa tuntemuksiaan kirjalliseen muotoon. Tässä työssä haastattelu osoittautui kuitenkin haastavaksi tehtäväksi, koska ryhmä oli avoin eikä heidän yhteystietojaan otettu ylös.

Tutkimuksen tekeminen osoitti, kuinka tärkeää on kuunnella toista ihmistä. Vain kuuntelemalla saadaan selvitettyä heidän todellisia tarpeitaan. Isiltä saatiin arvokasta tietoa isän ja lapsen välisestä suhteesta, jotka perustuvat heidän omaan kokemukseen.

9 JOHTOPÄÄTÖKSET JA JATKOTUTKIMUSEHDOTUKSET

Opinnäytetyön tavoitteena oli selvittää, miten isä-lapsi-toiminta vaikuttaa isän ja lapsen väliseen vuorovaikutussuhteeseen sekä miten isät kokivat toiminnan merkityksen. Joka toinen torstai kokoontuva ryhmä tarjosi isille mahdollisuuden vertaistukeen sekä yhdessäoloon lastensa kanssa.

Havaintojen, kyselylomakkeiden sekä teemalomakkeiden perusteella isä-lapsi-toiminta oli mielekästä toimintaa perheen isille sekä heidän lapsilleen. Ryhmässä sai tavata uusia ihmisiä sekä ennestään tuttuja kavereita. Havainnoinnin perusteella huomasi, että isät olivat mielissään saadessaan keskustella toisten isien kanssa, lasten touhutessa yhdessä.

Tulosten mukaan isät viettivät mielellään aikaa lastensa kanssa, ja pitivätkin sitä merkityksellisenä toiminnan kannalta. Isät eivät kaivanneet kes-

kustelemaa ryhmää, vaan toiminnallista yhdessä oloa. Isät pitivät myös vapaa-aikatoiminnasta keskustelusta muiden isien kanssa toiminnan aikana.

Kaikki kyselyyn vastanneet isät halusivat toiminnan jatkuvan, ja olivat valmiita osallistumaan toimintaan jatkossakin. Tapaamiskerran tiheys sekä kesto olivat isien mielestä hyvät, koska perheiden lapsilla oli paljon muitakin harrastuksia.

Isä-lapsi-ryhmässä pienimmät lapset olivat kaksivuotiaita ja vanhimmat kymmenenvuotiaita. Koska ryhmä oli avoin, lasten ikää ei tiedetty ennen jokaisen kerran alkua. Oli haastavaa suunnitella sellaista toimintaa, joka kävisi niin leikki-ikäiselle kuin kouluikäiselle lapselle. Kevään aikana ryhmän ikäjakauma ei ollut niin suuri, joten suunnitellut teemat onnistuivat hyvin, ja teemojen toteutus onnistui kaikille sopiviksi ikään nähden. Teemoja toteutettiin ikään ja kehitykseen sopivalla tavalla.

Tulevaisuudessa voisi kiinnittää huomiota toiminnan ikäjakaumaan. Sen voisi organisoida uudelleen, jotta isommille lapsille voitaisiin kehittää ikätasoa vastaavaa toimintaa, samoin kuin pienemmille lapsille heidän ikätasoaan vastaavaa toimintaa. Se palvelisi mahdollisesti paremmin kohdejoukkoa sekä helpottaisi suunnittelua. Tämä kuitenkin vaatisi suuremman osallistujamäärän, jotta olisi resursseja järjestää toimintaa.

Tämän kokemuksen perusteella, kyselylomakkeen täyttö olisi myös hyvä tehdä viimeisen kerran lopuksi paikan päällä, koska kaikki eivät jälkepäin vastanneet sähköpostilla kyselyyn, jonka vuoksi otanta jäi pieneksi. Samalla isien kanssa voisi keskustella kyselylomakkeesta, ja muutenkin heidän mielteistään toiminnan osalta.

Toiminnan mainostamiseen voisi myös kiinnittää huomiota. Toimintaa mainostettiin päiväkodeissa, kouluissa, kaupoissa yms., mikä oli järkevää, koska siellä perheet ja lapset käyvät. Mainostamista voisi kuitenkin tehostaa esimerkiksi lähettämällä lasten mukana mainoksen kotiin, jotta perheet, ja lähinnä isät saisivat rauhassa tutustua ohjelmaan.

Tulevaisuudessa toiminnan jatkuvuuden kannalta myös isät voisi ottaa mukaan toiminnan suunnitteluun, mikäli heistä ei kukaan halua ruveta ryhmän vetäjäksi. Isät ja lapset saisivat ehdottaa mitä he haluaisivat tehdä, ja teemoja pyrittäisiin mahdollisuuksien mukaan toteuttamaan. Isien kannustamiseen ryhmän vetäjänä pitäisi kiinnittää myös enemmän huomiota, jotta toiminta saataisiin yhtenäiseksi jatkumoksi. Olisi myös hyvä, että tapaamiskertoja olisi esim. läpi vuoden, jotta isät ja lapset saisivat kiinni toiminnan periaatteista sekä toimintatavoista. Useampien tapaamiskertojen avulla saataisiin mahdollisesti positiivisia vaikutuksia isän ja lapsen väliseen vuorovaikutukseen myös niiden isien ja lasten kannalta, jotka eivät ehdi viettämään niin paljon aikaa yhdessä muuten.

LÄHTEET

- Alasuutari, M. 2003. Kuka lasta kasvattaa? Helsinki: Gaudeamus.
- Eerola, P. 2008. Isyys liikkeessä. Tutkimus nuorista miehistä, isyydestä ja muutoksesta. Tampereen yliopisto. Kasvatustieteiden laitos. Aikuiskasvatus. Pro gradu- tutkielma. Viitattu 20.6.2013.
<http://tutkielmat.uta.fi/pdf/gradu03583.pdf>
- Haapakoski, M. & Silven, M. 2010. Varhaiset ihmissuhteet. Helsinki: Minerva.
- Haaranen, A. 2012. Vertaistuki auttaa lapsiperheitä. Itä-Suomen yliopisto. Hoitotiede. Terveystieteet. Väitöskirja. Viitattu 12.7.2013.
<http://www.kantti.net/artikkeli/2013/01/vertaistuki-auttaa-lapsiperheit%C3%A4>
- Halme, N. 2009. Isän ja leikki-ikäisen lapsen yhdessäolo. Yhdessäoloa, isänä toimimiseen liittyvää stressiä ja isän tyytyväisyyttä parisuhteessa kuvaavan rakenneyhtälömallin kehittäminen ja arviointi. Tampereen yliopisto. Hoitotieteen laitos. Lääketieteellinen tiedekunta. Akateeminen väitöskirja. Viitattu 11.4.2013. <http://www.thl.fi/thl-client/pdfs/6e0e50cf-1e85-4a5c-8a32-530ff3a8c7f5>
- Hermanson, E. 2012. Varhainen vuorovaikutus ja itsetunnon kehitys. Viitattu 12.7.2013.
http://www.terveyskirjasto.fi/terveyskirjasto/tk.koti?p_artikkeli=kot00302
- Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2009. Tutki ja kirjoita. Helsinki: Tammi.
- Huttunen, J. 2001. Isänä olemisen uudet suunnat. Jyväskylä: WSOY.
- Huuskonen, P. 2010. Vertaistuki- ”en olekaan ainut”. Viitattu 20.5.2013.
<http://www.sosiaaliportti.fi/fi-FI/vammaispalvelujen-kasikirja/itsenaisen-elaman-tuki/vertaistuki/>
- Jalkanen, A. 2007. Mukavia hetkiä äijäseurassa lasten ehdoilla. Osallistuminen isä-lapsi-toimintaan ja sen merkitys isille ja perheille. Jyväskylän yliopisto. Kasvatustieteiden laitos. Varhaiskasvatus. Pro gradu- tutkielma. Viitattu 20.2.2013.
https://jyx.jyu.fi/dspace/bitstream/handle/123456789/18444/URN_NBN_fi_jyu-200803311308.pdf?sequence=1
- Juvakka, E. & Viljamaa, J. 2002. Miehen mittainen isä. Helsinki: WSOY.
- Kananen, J. 2010. Opinnäytetyön kirjoittamisen käytännön opas. Jyväskylän ammattikorkeakoulu. Tampere: Tampereen Yliopistopaino Oy.

Kainulainen, S., Gothoni, R. & Pesonen, M. 2002. Kohti tutkivaa ammat-
tikäytäntöä: opas Diakonia-ammattikorkeakoulun opinnäytetöitä varten.
Helsinki: Diakonia-ammattikorkeakoulu.

Korhonen, M. 2008. Viitattu 13.5.2013.
<http://www.uusitie.com/fin/etusivu/?id=20&selNews=935>

Korhonen, T. 2008. Äitien näkemykset isälapsi- toiminnan merkityksestä
isyydelle. Jyväskylän avoin yliopisto. Kasvatustieteen proseminaari – työ.
Julkaisematon. Viitattu 17.7.2013.
[http://jyvaskylanseutu.fi/instancedata/prime_product_julkaisu/jyvaskyla/e
embed/jyvaskylanseutustructure/18989_Korhosen_Prosemma.pdf](http://jyvaskylanseutu.fi/instancedata/prime_product_julkaisu/jyvaskyla/embed/jyvaskylanseutustructure/18989_Korhosen_Prosemma.pdf)

Kähkönen, P. 2005. Ilman isää olisi aika vaikeaa. Isän läsnäolon merkitys
kuudesluokkalaisten lasten elämässä. Tampereen yliopisto. Opettajan kou-
lutuslaitos. Pro gradu- tutkielma. Viitattu 24.6.2013.
<http://tutkielmat.uta.fi/pdf/gradu00778.pdf>

Lastenklirikoiden kummit. 2008. Pienten lasten vanhemmilla hälyttävän
vähän aikaa lapsilleen. Viitattu 15.8.2013.
[http://www.kummit.fi/content/pienten-lasten-vanhemmilla-
h%C3%A4lytt%C3%A4v%C3%A4n-v%C3%A4h%C3%A4n-aikaa-
lapsilleen](http://www.kummit.fi/content/pienten-lasten-vanhemmilla-h%C3%A4lytt%C3%A4v%C3%A4n-v%C3%A4h%C3%A4n-aikaa-lapsilleen)

Mannerheimin lastensuojeluliitto. 2009. Isyyden pelikentät. Viitattu
27.2.2013.
[http://mll-fi-
bin.directo.fi/@Bin/87ff4a77c8c3e9407d42e0995fa8c42a/1362506783/ap
applica-
on/pdf/11803206/VIN%20Isyyden%20pelikent%C3%A4t%20web.pdf](http://mll-fi-bin.directo.fi/@Bin/87ff4a77c8c3e9407d42e0995fa8c42a/1362506783/applika-on/pdf/11803206/VIN%20Isyyden%20pelikent%C3%A4t%20web.pdf)

Mannerheimin lastensuojeluliitto. 2013. Isä-lapsitoiminnan opas. Manner-
heimin lastensuojeluliiton Varsinais-Suomen piiri, Isä-hanke. Turku:
Newprint.

Mannerheimin lastensuojeluliitto. Varhainen vuorovaikutus. Viitattu
10.5.2013.
[http://www.mll.fi/vanhempainnetti/tietokulma/vanhemmuus_ja_kasvatus/l
llaps_ja_vanhemman_varhainen_vu/](http://www.mll.fi/vanhempainnetti/tietokulma/vanhemmuus_ja_kasvatus/llaps_ja_vanhemman_varhainen_vu/)

Mykkänen-Hänninen, R. & Kääriäinen, A. 2009. Vertaisuus ja vertaistuki
eroauttamisessa. Lastensuojelun keskusliitto. Neuvo-projekti. Helsinki:
Hakapaino Oy.

Myllärniemi, J. 2010. Mieheksi ilman isää. Helsinki: Kirjapaja.

Nummi, S. 2007. Isät hoivaisuudesta keskustelemassa. Jyväskylän yliopis-
to. Kasvatustieteiden laitos. Kasvatustiede. Pro gradu- tutkielma. Viitattu
17.7.2013.
http://jyvaskylanseutu.fi/instancedata/prime_product_julkaisu/jyvaskyla/e

em-
bed/jyvaskylanseutustructure/18552_Valmis_gradu_susanna_nummi.ppd

Paajanen, P. 2006. Päivisin leiväntuoja, iltaisin hoiva- isä. Alle 3-vuotiaiden esikoislasten isien näkemyksiä ja kokemuksia isyydestä. Perheparometri 2006. Väestöliiton tutkimuslaitoksen katsauksia E 24/2006.

Perhe-hanke. 2008. Viitattu 25.2.2013.

<http://jyvaskylanseutu.fi/perhehanke>

Puputti- Rantsi, A. 2009. Isien tuen- ja tiedontarpeet isyydestä, odotusajasta ja synnytyksestä. Turun yliopisto. Hoitotieteen kasvatustieteiden laitoksen kasvatustiede. Pro gradu- tutkielma. Viitattu 20.4.2013.

<https://www.doria.fi/bitstream/handle/10024/59889/gradu2009puputti-rantsi.pdf?sequence=1>

Salmela, E. 2005. Isälapsiryhmät vanhasta isyydestä uuteen isyyteen. Jyväskylän yliopisto. Kasvatustieteiden laitos. Varhaiskasvatus. Pro gradu- tutkielma. Viitattu 3.3.2013.

https://jyx.jyu.fi/dspace/bitstream/handle/123456789/8888/URN_NBN_fi_jyu-200676.pdf?sequence=1

Schmitt, F. 2003. Pesästä lentoon. Toim. Sinkkonen, J. Helsinki: WSOY.

Sinkkonen, J. 2012. Isäksi ensi kertaa. Helsinki: WSOY.

Säkjärvi, M. 2008. Mitä kuuluu isä? Mannerheimin Lastensuojeluliiton isäkyselyn tulokset. Sosiaalikehitys Oy. Viitattu 11.7.2013. <http://mll-fi-bin.directo.fi/@Bin/ba9d7efe6c97d6fc9a39e8db70efa2a7/1373928762/apapli-ca5on/pdf/5848495/MLL%20is%C3%A4kyselyn%20tulokset,%20SosiaaliSosa%20Oy%20041108.pdf>

Uusitalo, S. 2007. Isä kasvattajana- nuorten miesten näkemyksiä isyydestä. Tampereen yliopisto. Kasvatustieteiden laitos. Kasvatustiede. Pro gradu- tutkielma. Viitattu 13.7.2013.

<http://tutkielmat.uta.fi/pdf/gradu01600.pdf>

Valkonen, L. 2006. Millainen on hyvä äiti tai isä? Viides- ja kuudeluokkalaisten lasten vanhemmuuskäsitykset. Jyväskylän yliopisto. Jyväskylä studies in education, psychology and social research. Viitattu 16.7.2013. <https://jyx.jyu.fi/dspace/bitstream/handle/123456789/13293/9513925692.pdf?sequence=1>

Vilkkä, H. & Airaksinen, T. 2003. Toiminnallinen opinnäytetyö. Jyväskylä: Tammi.

Vuokila, R. 2010. Millaista on hyvä vanhemmuus? Tampereen yliopisto. Kasvatustieteiden tiedekunta. Opettajankoulutuslaitos. Hämeenlinna. Pro gradu- tutkielma. Viitattu 16.7.2013.

<http://tutkielmat.uta.fi/pdf/gradu04166.pdf>

Väestöliitto. 2010. Isyyden kielletyt tunteet. Toim. Jämsä, J. & Kalliomaa, S. Vammala: VL- markkinointi OY.

Ylitalo, P. 2011. Roolikartta vanhemmuuden, parisuhteen ja itsenäistymisen tueksi. Helsinki: Suomen kuntaliitto.

ISÄ-LAPSI-RYHMÄN OHJELMARUNKO

21.3.2013

- Toiminnan aloitus
- Mukavaa yhdessäoloa, vapaamuotoista toimintaa
- Lautapelejä ja leikkejä

4.4.2013

- Puutyöt rautatieasemalla

18.4.2013

- Makkaranpaistoa laavulla
- Luontopolku

2.5.2013

- Kankaanpainantaa nuokkarilla

16.5.2013

- Pesäpalloon tutustumista urheilukentällä
- Mukana menossa Loimaan palloilijoiden 1-pesiksen pelaaja
- Loppukahvit

SAATEKIRJE

Hei arvoisat isät!

Olen sairaanhoitajaopiskelija Anni Åhlman Hämeen ammattikorkeakoulusta. Toteutan kevään 2013 aikana isä-lapsi-ryhmän toimintaa Humppilassa. Isä-lapsi-ryhmän vetämisestä muodostuu myös minun opinnäytetyöni.

Tutkin opinnäytetyössäni isä-lapsi-ryhmän toiminnan merkitystä isille. Tutkimukseni kautta selvitän isien kokemuksia ja mielipiteitä toiminnasta. Kerään tutkimusaineiston kyselylomakkeen avulla. Jokaisen ryhmän tapaamiskerran jälkeen toivon teidän vastaavan pienimuotoiseen kyselyyn päivän teemasta. Kevään viimeisellä tapaamiskerralla toivoisin teidän vastaavan kyselyyn, joka käsittelee koko isä-lapsi-toimintaa.

Kyselylomakkeen täyttö ei vie teiltä aikaa kuin pienen hetken, joten toivoisin teidän osallistuvan kyselyyn. Tutkimukseen osallistuminen on täysin vapaaehtoista ja luottamuksellista. Henkilöllisyyttä ei tuoda esiin missään vaiheessa, vaan kysely tehdään nimettömänä. Toivon, että mahdollinen osallistuminen ei ole teille velvollisuus tai taakka, vaan mahdollisuus tuoda esiin omia kokemuksia ja ääntänne isänä. Teidän vastaustenne avulla isälapsi-toimintaa voidaan jatkossa kehittää Humppilassa.

Mikäli teille tulee kysyttävää, minuun voi ottaa yhteyttä sähköpostitse tai puhelimitse.

Vastaan mielelläni mieltä askarruttaviin kysymyksiin!

Ystävällisin terveisin Anni Åhlman

TEEMALOMAKE

Päivämäärä, jolloin osallistuit toimintaan: _____

1. Olitko tyytyväinen ohjaajien toimintaan? Kyllä / ei

2. Miten toiminta oli mielestäsi järjestetty?

3. Vastasiko toiminta odotuksiasi? Kyllä / ei

4. Muuta palautetta toiminnasta:

Kiitos vastauksesta!

KYSELYLOMAKE

Vastaa alla oleviin kysymyksiin. Monivalintakysymyksissä ympyröi valitsemasi vaihtoehto.

1. Perheessäni on ____ lapsi/lasta.
2. Lapsistani ____ oli mukana toiminnassa.
3. Lapseni/lasteni iät: _____
4. Sain tiedon toiminnasta
  - a) Humpappaa- tiedote
  - b) Päiväkoti
  - c) Sosiaalitoimi
  - d) Tuttava
  - e) Internet
  - f) Muu, mikä?
5. Ajankohta, jolloin ryhmä kokoontui, oli minulle tai perheelleni
  - a) sopiva
  - b) hankala, mikä olisi parempi? _____
6. Kokoontumiskerran pituus oli mielestäni
  - a) liian lyhyt
  - b) sopiva
  - c) liian pitkä
7. Mitä ajatuksia ryhmä minussa herätti?
8. Mikä sai minut osallistumaan isä-lapsi-toimintaan?

9. Kuinka monta kertaa osallistuin toimintaan ja mitkä niiden kertojen teemat olivat?

10. Mitä pidän tärkeänä isä-lapsi-toiminnassa?

11. Millaisia vaikutuksia isä-lapsi-toiminnalla on sinun ja lapsesi väliseen suhteeseen?

12. Millaista toimintaa toivoisit jatkossa?

13. Haluaisitko isä-lapsi-toiminnan jatkuvan tulevaisuudessa? Kyllä / ei

Kiitos vastauksistanne!